

מתורתו של צדיק אביר יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע על דרך הפשט
לקט דרושים ומאמרים, בבואור פשט מצוות התורה וענייני עבודת השי"ת
שנלקטו מכל ספריו חק

בס"ד, חג הסוכות תשפ"ז

בית יעקב

קרבנות חג הסוכות ושמייני עצרת

היא שאינם אלא לרעתם. ועל זה אמר שלמה המלך עליו השלום (משלי כה כא-כב): "אם רעב שנאך האכלהו לחם, ואם צמא השקהו מים וגו', כי גחלים אתה חתה על ראשו וזה ישלם לך" וגו'.

קרבנות שמייני עצרת - סעודה קטנה

עוד יש להביא כאן, את מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בסדרש (בסדר רבה כא כד) ובזהר הקדוש (ח"א סד א), על ענין קרבנות יום שמייני עצרת.

הובא שם משל, למלך שרצה לעשות סעדה לעצמו ולאורחו, ולא רצה שבשעה שישבו יחד יבואו עבדיו ומשרתיו ויבלבלו את שלחנם. מה עשה? הקדים והכין סעדה לעבדיו ומשרתיו שבועה ימים, ואמר להם, דעו שאני רציתי לעשות סעדה כדי שגשבו בה אני ואורחי יום אחד, ומה שמקדים אני לכם סעדה שבועה ימים, הוא רק כדי שביום השמיני אשב עם אורחי לבד, וזה לא יבוא בינינו. על כך נאמר (שם): 'עצרת תהיה לכם'.

וזו הסבה שמקריבים רק קרבנות יחידים, פר אחד ואיל אחד, כנגד הקדוש ברוך הוא שהוא אחד, וכנגד עם ישראל, גוי אחד בארץ.

רמזי נצחון ישראל על הגוים

ועל פי זה מתבאר הפסוק הנזכר. שאמר דוד המלך עליו השלום: 'שרים רדפוני חנם' - אלו שבעים שרי האמות, שבכל ימות השנה הם רודפים את עם ישראל בקטרוניהם, אך עתה בימי החג כשרואים את הקרבנות שנעשו כנגדם, מלמדים עליהם זכות ואומרים ש'רדפוני חנם' - ושקר היו דוגרים בהם.

הנמכת העמים והשפלתם

והנה, תבת חנם בגימטריא 'ח"ץ' (98), ואלו הם צ"ח הכבשים שמקריבים ישראל בחג, ושולחים בכך חץ המשבר את לבם של האמות. ורמז נוסף יש בזה, כי סופי התבות 'רדפוני חנם ומדברך', אותיות 'מ"ך', עולות בגימטריא שבעים (70), רמז לשבעים פרים שמקריבים ישראל בחג, כנגד האמות. ואותיות אלו, 'מ"ך', באות לרמז שעל ידי הקרבן שמקריבים ישראל בעבור האמות, נעשים הם משפלים ונמוכים, ונכנעים לפניהם. וכן נרמז בהמשך הפסוק, שסופי התבות 'פחד לב', הן י"ד, שהם י"ד האילים העולים לקרבן שבשבעה ימי החג, וכל זה מכניע את האמות.

יראת יעקב

שבועת האושפיון

בסכת תשבו שבועה ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת. למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלהיכם (כב טו-טז).

בואם של שבועת האושפיון לסוכה

מובא בזהר הקדוש (ח"ג קג), כי בכל שנה ושנה בחג הסוכות, זוכה האדם המתקן את מעשיו לבקורם של שבועת הרועים, הנקראים 'אושפיון', ואלו הם: אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד.

שינוי לשון הכתוב בתיבת 'בסכות'

על פי זה מפרש רבנו זיע"א (מחשוף הלבן ראה) באופן נוסף את טעם שנוי לשון הכתוב בתיבת 'בסכות', שנקתבה בתורה פעמים בכתוב חסר - 'בסכת', ופעם אחת בכתוב מלא - 'בסכות'.

חשבון התיבות עולה כחשבון שבועת האושפיון

שכן יש לומר, כי בא הכתוב לרמז לשבועת האושפיון, בחשבון הגימטריא של התבות 'סכת סכות', העולה ממש כמנין התבות 'אלו אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד' (1446). וחשבון זה מתאפשר רק בשל שנוי צורת הכתיבה, מחסר למלא.

רמזי עשר הספירות בארבעת המינים

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל (כב טו).

בריא העולם והנהגתו בעשר ספירות

עשר ספירות בלימה, מהן ובהן נברא העולם, ועל ידן מנהיג ה' יתברך את כל חלקי הבריאה, כל אחת כפי מעלתה המיוחדת.

עשר הספירות נרמזות בשם הוי"ה

רבנו זיע"א כותב (מחשוף הלבן, ראה), כי בפסוק זה המלמד על דיני ארבעת המינים, ישנן עשר תבות, כנגד עשר הספירות, כי כל הספירות נרמזות בלולב ומיניו. שכן, ארבעת המינים הם כנגד ארבע אותיות שם הוי"ה, וארבעת אותיות השם הקדוש כוללות את עשר הספירות, על דרך זו: קוצו של י"ד כנגד ספירת 'כתור', י"ד עצמה כנגד ספירת 'חקמה', ה"א כנגד 'בינה', ו'ו' כנגד 'עזרי אנפין', שהן שש ספירות 'חיות נה"ל', (חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד), וה"א אחרונה כנגד 'מלכות'.

חשבון ארבעת המינים כחשבון עשר ספירות

רמז לך נמצא בחשבון התבות 'פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל', בצירוף ג"ד האותיות (מתחלת הפסוק), העולות בגימטריא כחשבון שמות עשר הספירות 'כתור חקמה בינה חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות', עם עשר ה'הו"ו' שכלל (3129) (עשר פעמים שם הוי"ה, 26 X 10 = 260) ועם הכולל (3129).

ובחמשה עשר יום לחדש השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו וחתם חג לה' שבועת ימים. והקרבנות עלה אשה ריח ניחח לה' פרים בני בקר שלשה עשר אילים שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימים יהיו... ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו. והקרבנות עלה אשה ריח ניחח לה' פר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימים (כט יב-לה).

מלחמת האומות בישראל בכל דרך

מיום שנתנה תורה לעם ישראל בהר סיני, ירדה שגאה לעולם, שגאת עולם לעם עולם. מחמת קנאת האמות בישראל, ומתוך ידיעתם והפרתם בשפלותם אל מול חשיבות העם הנבחר, לא הפסיקו מעולם להפריע ולהציק בכל דרך לעם היהודים. וכנגדם בשמים, אף השורים הממנים על כל אמה ואמה, עסוקים בקטרוג על עם ישראל בכל עת ובכל שעה. משום כך צוה הקדוש ברוך הוא לעמו ישראל, להקריב בחג הסוכות קרבנות, שבזכותם יתגברו על הגוים וינצחו אותם, וכפי שיתבאר בפרוט.

שבעים פרים כנגד שבעים אומות

וכתב רבנו זיע"א (אלף בינה תהלים קט אה ש), שיש לדרש על כך את הפסוק בספר תהלים (קט קסא): 'שרים רדפוני חנם, ומדברך פחד לב'. וזאת, על פי המבאר בזהר הקדוש (ח"ג רנט). באריכות, בבאר ענין שבעים הפרים שמקריבים ישראל בחג הסוכות, כנגד שבעים אמות העולם. ובכך סותמים ישראל את פי שבעים שרי האמות, ומונעים מהם לקטרג עליהם.

י"ד אילים וצ"ח כבשים מרמזים על הכנעת האומות

בזהר הקדוש שם מתבאר ענין י"ד האילים שמקריבים ישראל במשך שבועת ימי החג, שנים בכל יום, כנגד הפסוק (שמות ט א): "הנה יד ה' הויה", שנאמר על הזמן בו עשה ה' נקמה באמת מצרים במכת דבר, וכך בהקרבנות הפרים מעוררים ישראל את אל הנקמות להנצח מאויביהם. כמו כן מקריבים בחג צ"ח כבשים, ארבעה עשר בכל אחד משבועת הימים, וכך נוצר 'ח"ץ' שלוח ללבם של האויבים.

נמצא, שאף על פי שכלפי חוץ נראה שהקרבנות נעשים לצורך אמות העולם ולטובתם, וכך חושבים הם בעצמם, אך האמת

באור יעקב

באָבן ירגמו אתם דמיהם בם

לזרק אבנים. ולא עוד, אלא שפצת גדלה שמחתם עוד יותר, שכן החלון היה מזכוכית, ושמחו על כך שעכשו יוכלו להזיק ליהודי עוד יותר, שכן עכשו ישליכו אבנים על החלון וישברו את הזכוכית. אך מה גדולה היתה הפתעתם, שכאשר זרקו אבנים על הזכוכית של החלון, האבן היתה מגיעה עד הזכוכית ותכף חוזרת אל הילד שהיה משליך אותה וכך הוא קבל את המכה בעצמו. כך נסו כל הילדים לעשות, ואכן כלם נפצעו מהאבנים שהם עצמם השליכו.

הדבר היה לפלא בעיניהם עד שהחליטו לקרוא להוריהם לבוא ולראות את הדבר. כאשר ההורים באו וראו את כל הילדים פצועים, נתמלאו חמה על בית היהודי, ואז אמרו לילדים שיקחו אבנים גדולות יותר ויזרקו על הבית, ואז לבטח ישבר החלון. אך הכל היה לשווא. כל אבן שזרקו לעבר החלון היתה האבן חוזרת ופוגעת במי שזרק אותה. אז אמרו הערבים: "בדאי הרב היהודי האורח הוא איש קדוש ואיש אלקים, ולכן הדבר הזה קורה לנו, ואם כן, עלינו לגשת אל הרב ולבקש את סליחתו".

הם נכנסו לבית, כרעו ברך לפני רבנו, נשקו את רגליו ובקשו שישלח לילדים כי אין להם שכל בכלל. נענה רבנו ואמר להם: "שקר בפיכם! אתם שלחתם את ילדיכם לעשות את מה שעשוי" הערבים הודו בדבר והתבישו לפני הרב, ובקשו את סליחתו. השיבם רבנו שהוא יסלח להם, רק בתנאי שתהיה אהבה בינם ובין היהודים שכניהם, באמרו להם, כי היהודים רוצים להיות עמם בשלום ולא בשנאה. הם קבלו על עצמם את דברי הרב, ומאז היתה אהבה גדולה בין יהודים וערבים בעיר תמוסנת יותר מכל שאר הערים, בזכות רבנו זיע"א.

פעם בקר רבנו זיע"א בעיר תמוסנת, שם נתארח אצל בעל בית אחד שכבד את רבנו ביותר. האיש הכין לרבנו חדר מיוחד, עם מטת, ושלחן ללמד, בו היה רבנו יושב ולומד, ובשעות מסוימות, כאשר ליהודי מתושבי העיר היתה איזו שאלה או בקשה, היה האיש נכנס אל רבנו לחלות את פני רבנו, והיו הכל נהנין ממנו עצה ותושיה.

באותה שכינה התגוררו גם ערבים ששאנו את היהודים שכניהם בתכלית השנאה, ובראותם כיצד יהודים רבים נכנסים לביתו של אותו יהודי כדי לבקר את רבנו, נתקנאו מאוד בכבוד שהיהודים מכבדים את רבם, והשנאה בערה בהם. בשל כך, למדו את ילדיהם לעשות את עצמם כביכול הם משהקים, ובמשחקם יקחו אבנים ויזרקו אותם אל החדר שבו יושב הרב. ההורים הערבים בעצמם לא רצו לעשות כן, משום שהמלכות היתה חסד ליהודים והיתה לטובתם, ולכן על עצמם פחדו. ואולם, על הילדים לא פחדו.

הילדים כמוכן עשו כפי שההורים אמרו להם, התקרבו אל הבית שבו היה רבנו, והחלו לזרק אבנים דרך החלון. שאל רבנו: "מה זה שמפריעים לי?" יצא בעל הבית וראה את הילדים הערביים. חזר בעל הבית וספר את הדבר לרבנו, ורבנו כעס ביותר. בראות בעל הבית שרבנו כועס מאוד, בקש מרבנו שלא יעניש את הילדים הערבים, שכן הוריהם שונאים גדולים ליהודים, והיה ואם יקרה משהו לבנים אִי היהודים יגדילו את שנאתם ואף יתנקמו בהם. מששמע רבנו כך נחה דעתו והחליט שלא להענישם, ואמר לבעל הבית: "אם כן, רק תסגר את החלון ודי בזה". בעל הבית עשה כדברי הרב וסגר את החלון. ואולם הילדים המשיכו

קדושת יעקב

חג הסוכות 'ראשון' לחשבון עונות

ההדס דמה לעינים ורומז שצריך לשמרם כראוי

וענף עץ עבת הוא ההדס, הדומה לעינים, שצריך לשמר עיניו מראות ברע, משום דעינא ולבא סרסורי עברה גינהו (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה), ואם לא עשה להם שמירה כראוי כל הגוף נגרר אחריהם. ומה שקראתם התורה **ענף עץ עבת**, לפי שהקדוש ברוך הוא עשה הגבינים על העינים, לפי שקשרוהא האדם בעיניו דבר שאסור לראות יסתם עיניו מיד, לפיכך אמר **וענף עץ עבת**, דהינו הענפים שהם הגבינים שעשה הקדוש ברוך הוא לעינים, ששומרים ומגנים עליהם כמו הענפים השומרים את האילן, כך אלו עבותים ומגנים על העינים, אם תראה שום דבר רע מיד תסתם אותם. והנה **ענף** גימטריא 'עניינכם', **וענף** גימטריא 'ענייך', **עבת** קרי בה 'בת עי', לרמוז העינים בכל התבות. דהם **הענף** והם **הענף**, דכל עקר הגוף בהם תלוי, דאם אין עין רואה אין הלב חומד. והנה **עץ** עם הכולל גימטריא קס"א, והוא חשבון 'ענייך', והנה **עץ** גימטריא שם הוי"ה בהכאה, הרי שמות הקדש רמזים בהם ומסיעים אדם על שמירתם:

הערבה רומזת לשפתיים ושצריך לשמרם

וערבי נחל, הם רומזים לשפתיים, לשמר שפתיו מלדבר דברים בטלים, וכל שכן דברים הרעים. והנה, העושה שפתיו ברושיות ומה שירצה לדבר בהם מדבר בלי מגיעה, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים יב) 'אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתננו', הרי הוא דומה ל**נחל** שאינו פוסק והולך. באמת אותם דברים אין בהם ממש, **כערבי נחל** שאין בהם לא ריח ולא טעם. והנה **ערבי נחל** גימטריא 'זה נחש', לרמוז דבעל דברים בעל הלשון, הוא דומה לנחש, ונתן מקום לנחש לשלט עליו. ועוד, **וערבי נחל** עם האותיות עם שני כוללים, גימטריא 'שפה' עם הכולל, הוא חשבון 'שכינה', לרמוז דהשומר שפתי, השכינה שורה עליו ומשמרתו:

ולפיכך צריך לטהר עצמו, ולקדש האברים הנזכרים כראוי, ולשמר משמרתם מכאן ולהבא כראוי: (פיתוחי חותם).

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת

וערבי נחל (כ"ט)

אפשר לרמוז למה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תנחומא אמור כב), דלמה קראו 'יום ראשון' שהרי חמשה עשר יום הוא, ואמר, ד'ראשון' לחשבון עונות, משום דביום הכפורים נתכפרו עונותיהם של ישראל, ומכאן ואילך חשבנא, לפיכך קראו 'ראשון' לחשבון עונות:

העיקר הוא שמירת הברית בקדושה

לפיכך באה התורה להזהיר, ולקחתם לכם ביום הראשון, דהינו הרי רפואה שהיא שמירה לכם, **פרי עץ הדר** הוא אות ברית קדש כדאמר בזוהר הקדוש (ח"ב קפ"ה) והוא אתרוג. ובו התחילה התורה תחלה, לרמוז דהעקר הוא שמירת ברית קדש, דאם אין שמירת הברית אין כלום. והנה **אתרוג** עם שני כוללים גימטריא 'ברית'. וקראתו התורה **פרי עץ הדר** לומר, **פרי** שהוא עושה פריה ורביה, **עץ** שהוא עקר הגוף, לפי שהאדם נקרא 'עץ השדה' (דברים כ"ט), **הדר** בעינו שהיה מהדר ושומר בקדשה ובטהרה:

צריך שלבו וכל מחשבותיו יהיו רק לעבודת ה'

כפת תמרים הוא הלולב, והוא רומז ללב, כמשמעו, 'לולב' לו לב. לומר, דמהשתא דלשיר חשבנא יעשה לב חדש. ומה שקראתו התורה **כפת תמרים** לרמוז, דסנסני תמרה הם רבים זה אחר זה, הכא נמי המחשבות 'רבות מחשבות בלב איש' (משלי י"א), זו עולה וזו יורדת, והטרוד במחשבותיו לא נשארה לו עבודת ה', ולזה אמרה **כפת** לשון קשירה, כמו 'כפתו בסרבליהו' (דניאל ג' כא), דבעינו כל המחשבות יחדו יהיו תמיד קשורים קשר אחד לעבודתו יתברך, כשאר הצדיקים שמחשבותם תמיד עם ה', והצדיקים נמשלו לתמר, שגאמר (תהלים צ"ב י) 'צדיק כתמר יפרח'. והו' **כפת תמרים** דהינו הלב יהיה כפות וקשור לעבודתו יתברך כמו הצדיקים הנמשלו לתמר, ולכן יטהר לבו ומחשבותיו ביותר, כי עקר הטהרה בלב תלוי: